

→ SvD.se

**Sjukligt
samlande**Del 5
En serie om
dem som inte
kan slänga saker.
SvD.se/om/
sjukligt-
samlande

→ Sjukligt samlande | SvD.se

Personer mister livet på grund av samlarsyndrom, säger forskaren Volen Ivanov.
Foto: Veronica Johansson**Fakta | Samlar-
syndrom**

■ **Samlarsyndrom**, även kallat patologiskt samlande eller hoarding, blev en egen diagnos i diagnosmanualen DSM år 2013.

Drygt 2 procent av Sveriges befolkning uppskattas ha samlarsyndrom. Fördelningen är relativt jämn sett till kön och klass.

Källor: Stockholms läns landstings Psykiatristöd och Volen Ivanov.

SvD

**Fakta | Känner
du igen dig?**

Har du eller någon i din närhet upplevt problem med samlarsyndrom?
Hör gärna av dig till idag@svd.se med din berättelse. Du får vara anonym. Valda genvar kan komma att publiceras.

En sjuk samlares hem är så fullt att vänner inte får plats

Hur hjälper man dem som samlar på sig farligt mycket saker? Först 2013 blev samlarsyndrom en egen diagnos. "Man började inse att dessa personer har en alldeles egen profil", säger forskaren Volen Ivanov.

Ylva Lagercrantz Spindler
ylva.lagercrantz@svd.se

Redan Sigmund Freud talade om "sjukligt samlande", då som en tvångsmässig personlighetsstörning. Men det var först 2013 som samlarsyndrom blev en egen diagnos, med egen profil och en specifik behandling. Vad skiljer egentligen en person som samlar på saker från den som lider av samlarsyndrom? För en lekman kan det vara svårt att förstå. Och ännu är forskningen i sin linda.

Vissa som har tvångssyndrom samlar också på saker. Men det som skiljer diagnoserna åt är graden av insikt, säger Volen Ivanov, forskare vid Karolinska institutet och kvalitetsansvarig psykolog på Psykiatri Sydväst i Stockholm.

– Personer som lider av tvångssyndrom, exempelvis att man måste tvätta händerna hela tiden, upplever tankarna som påträngande, oönskade och jobbiga. De med samlarsyndrom

upplever tankarna som en del av sin personlighet.

Utöver att personer med samlarsyndrom inte upplever sina tankar som direkt påträngande, definierar Volen Ivanov tre utmärkande kriterier hos personer som får diagnosen:

■ **Det första rör ihållande, långvariga och stora svårigheter att göra sig av med saker, oavsett värde.**

– Det gäller såväl att slänga saker som att ge bort eller sälja dem. Det kan handla om nostalgi, att sakerna väcker minnen, eller att personen haft dem väldigt länge, berättar han.

■ **Det andra kriteriet är suget efter att dra hem nya prylar som man vanligtvis köper (men det händer också att de hittas i grovsoprum eller stjäls).**

■ **Det tredje är enligt Volen Ivanov hemmets tillstånd.**

– Det innebär att saker ligger huller om buller i hemmet på ett sätt som gör att du på olika sätt hindras att vistas där. Man kanske inte kan bjuda hem andra, använda duschen, köket

– eller ens sitta i sin egen soffa.

På ett plan är samlarsyndrom ett praktiskt problem, men där finns också risk för andra, mer ödesdigra konsekvenser, på grund av att det handlar om så stora volymer saker.

– Extrema konsekvenser är att det kan börja brinna i hemmet, att man får en massa saker över sig och, i värsta fall, mister livet till följd av det. Det har faktiskt hänt, säger Volen Ivanov.

Vilken typer av saker samlar en person med den här diagnosen på?

– Det är ofta ett mischmasch. Vi ser det kanske bara som en hög papper, men mitt i allt kan man hitta ett kuvert med 500 kronor. Eller så har man väldigt mycket kläder där vissa är köpta för 50 kronor på second hand, medan andra är jättedyra.

Kan det också röra sig om sopor?

– Det är däremot ganska ovanligt. Det händer att sopor inte slängs, men inte på grund av

att man faktiskt vill ha kvar soporna. Det är inte ett så tydligt drag. Men det kan komma hos gamla personer. Att ha demens och samla på saker kan likna samlarsyndromet, men det är ändå något annat.

Så det handlar snarare om volymen prylar än vilken typ som samlas?

– Ja, men sådant som att du måste samla på allt som kommer från din kropp: naglar, hår och så vidare, är snarare ett tvångssyndrom.

Vad kan få en person med samlarsyndrom att till sist söka hjälp?

– Det kan handla om att man inte vill förstöra sina relationer till barn, man och så vidare – eller att man riskerar att bli vräkt.

Vad finns det för hjälp att få och vad går vad går behandlingen ut på?

– En av våra mottagningar, OCD-programmet på Psykiatri Sydväst, erbjuder behandling för såväl tvångssyndrom som samlarsyndrom. Det rör sig då om kognitiv beteendeterapi, en psykologisk behandling där man träffas i grupp under sexton veckor.

– Här lär man sig färdigheter för att hantera tankar och kän-

lor, såväl att organisera som att fatta beslut om sina saker, att förenkla och göra beslutsprocessen snabbare. Det är den behandling som har forskarstöd i dag. Däremot finns det ännu inte någon farmakologisk behandling.

Kan man se någon social tillhörighet bland dem med samlarsyndrom?

– Man kan till en liten del avläsa att det är vanligare i socioekonomiskt utsatta miljöer än hos dem med högre social status, men det är vanligt i alla samhällsskikt. Vad jag har hört från många klienter är att detta att köpa billiga saker är sådant som skänker dem glädje och stimulans i vardagen, i alla fall för en kort stund. Man kanske har ett jobbigt liv, ett jobb man inte trivs med och på vägen hem så muntrar man upp sig själv genom att köpa på sig saker. Det i kombination med att man bor trångt kan ju bli en problematisk kombo.

Men behövs verkligen en egen diagnos för patologiska samlare?

– Absolut, av många skäl. Det saknas kunskap om fenomenet och många som jobbar med det här familjar verkligen i mörker. Det är ofta utmanande att hjälpa de här personerna. ■